

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію

Сидоренко Лесі Іванівни

«Поетика сучасної української метадрами»

(Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2018. – 254с.), подану на

здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук

зі спеціальності 10.01.01 – українська література (035 – Філологія)

Актуальність і новизна поданої до захисту дисертації є вповні аргументованою. Метадрама постає як коментар, мистецька спроба корегувати/презентувати/формувати повновартісну/цілісну картину сучасної української драматургії. Авторська/мистецька рецепція літературних процесів потребує комплексного дослідження. Унікальним явищем національної культури є одночасне творення рецептивного поля сучасної української драматургії та власне формування науково-критичного дискурсу, що засвідчують роботи Неди Нежданої, І. Бондар-Терещенка, М. Насенка, Олександра Чиркова, О. Росовецького та ін.

Дисертація структурована згідно вимог ДАК МОН України до таких праць; вона складається з анотацій двома мовами, списку опублікованих праць дисертантки, вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

Робота виконана відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри української літератури і компаративістики Інституту філології Київського університету імені Бориса Грінченка в межах наукової теми «Типологія ідентичностей у художньому і критичному дискурсах» (№0117U005200).

У першому розділі «Сучасний український драмопис у науковій рецепції» дисертантка презентує теоретико-методологічні засади роботи, проводить аналіз наукових праць щодо художньої своєрідності драматургії на межі XX-XXI століть та розглядає пропоновані аспекти літературної аналітики та проблеми художньої авторефлексії.

Слушними на нашу думку є міркування Лесі Сидоренко щодо формування передумов драматургії «нової хвилі», що відбулося «завдяки феномену багатшаровості, неоднорідності літератури ХХ століття, існування її в межах офіційного літературного андеграунду. Коли одне крило (офіційне) втратило свою енергію, піддалося стагнації, рутинізації, інше – альтернативне, до часу «маргінальне» перебрало на себе пошукові функції» (с.27). Відтак дисертантка означає подальші вектори дослідження як от п'єси драматургів діаспори та драматургія андеграунду, пропонує звернутися й до компаративних студій.

У другому розділі «Своєрідність авторефлексії у драматургії «нової хвилі»: художні можливості монодрами» дослідниця означає вектори формування метадиркурсу у вказаному контексті. У роботі детально проаналізовано знакову для українського мистецького дискурсу п'єсу Я. Стельмаха «Синій автомобіль» в аспекті: герой, конфлікт, модель митця й орієнтири творчої самоідентифікації.

Дисертантка обґрунтовує вживання терміна «метадрама», аналітично пропрацьовуючи теоретичний матеріал. Вдалим, на нашу думку, є виведення спільного знаменника цього твору з драмою Ярослава Верещака «Душа моя зі шрамом на коліні», що доводить тяглість традицій та розбудовує дискурс Творець/Твориво; Геній/Трікстер; Митець/Блазень.

Аналізуючи метадраму Ярослава Верещака «Стефко продався мормонам», дослідниця слушно акцентує на тому, що «принцип «театру в театрі» не тільки застосовується, а піддається рефлексії, подвійному обіграванню. Крім того, усі персонажі виступають у ролі акторів – або професійних, або ж ситуативних (...) екзистенціальних провокаторів, які розігрують власні сценарії...» (с.107). Художні образи Степана Бандери та Андрея Шептицького в цій п'єсі немов оприявнюють принцип творення постмодерної поетики, коли з безлічі уривків і цитат уже мовленого/зіграного постає авторський міф України.

Дискусійним постає використання у науковому стилі такого визначення як «перевернутий світ», що винесено в назву підрозділу (2.3. *Митець у*

«перевернутому світі»: особливості перехідного мислення у драмі) та процес «перевертання міфу» (с. 167, с. 175) «перевертання традиційної структури» (с. 205). Водночас, варто зазначити, що як і назва п'єси «Людина в перевернутому стані», так і сюжет драми Павла Ар'є презентує особистість у задзеркаллі мистецького світу. На нашу думку, введення цього тексту в коло означеного дискурсу доповнило б рецептивне поле дослідження.

У третьому розділі розглянуто особливості сучасної української біографічної драми. Перший підрозділ містить аналіз наукової рецепції означеної проблематики. Дослідниця намагається досягти науково-критичні розвідки Н.Фатєєвої, О.Бразговської, М.Шаповал, О.Бондаревої, Т. Гундорової, Н.Корнієнко, Т. Свєрбілової, С. Аверінцева,

Авторкою ґрунтовно проаналізовано п'єси Станіслава Росовецького «Шевченко під судом», Тетяни Іващенко «Таїна буття», Аліни Семерякової «Сповідь з постаменту». У тексті роботи також запропоновано нові вектори переосмислення знакових постатей (Тараса Шевченка та Івана Франка) у національній історії.

Дискусійним нам видається твердження «сакральності локусу» щодо «пам'ятника генію (І.Франку), оточеного самозаглибленою (це як ідентифікується?) та закоханою (у кого?) молоддю» (с.181). Водночас дослідниця вдало презентує процес переосмислення «забронзовілих геніїв» сучасними драматургами.

Нам імпонує висновок Лесі Сидоренко щодо зміни типів конфлікту (метафізичний, екзистенціальний, аксиологічний, епістемологічний), «поглиблення філософського дискурсу, що наближує біографічну драму до драми ідей» (с.191) та розширення кола стратегій інтерпретацій митця й перегляду канону (динамічної зміни ракурсів зображення й дискурсів; моделювання можливих світів; автоінтерпретація, автоінтертекстуальність; іронічна авторефлексія; додаткова театралізація, очуднення).

У четвертому розділі дисертації розглянуто стратегії авторефлексії у драматургії «Покоління Х» та способи трансформації традиційних структур. Увагу зосереджено на постмодерністському метадискурсі драматургії Олега

Миколайчука-Низовця (п'єса «Зніміть з небес офіціанта, або навіщо нам позаторішний сніг»), авторській моделі міфу про митця Олександри Погребінської (Пам'яті Галатеї), новій інтерпретації традиційних структур у драмі Анни Багряної «Пригости мене горіхами»

Розглядаючи п'єсу Олега Миколайчука-Низовця «Зніміть з небес офіціанта, або навіщо нам позаторішний сніг», дослідниця визначає головну дійову особу – «офіціанта», цілком слушно вказує на те, що він постає як втілення певного світобачення «приземлене, споживацьке, не духовне, а тілесне» (с.197). Безперечно, вдалими в аналізі п'єси Олександри Погребінської «Пам'яті Галатеї» є виокремлення мотиву «говоріння» (с. 209) та «мовчання» як концептуального в творенні образу Пігмаліона.

Проте не обґрунтованими нам видаються твердження дослідниці про доцільність переконувати героїню п'єси Анни Багряної «Пригости мене горіхами»... в «апофатичний спосіб» (с. 220).

Хотілося б також почути під час захисту означення категорії «перехідного художнього мислення» та власне його дефініції, а також і способів ідентифікації «людини перехідного часу» та «митця перехідного часу».

Відтак, варто зазначити, що у п'єсі Володимира Діброви «Поетика застілля» представлено образ митця, дезорієнтованого через зняття ідеологічних заборон. Він втратив ґрунт для протистояння, адже знищена сама система, що генерувала їх, відтак розмиті й ціннісні орієнтири, разом із «митцем свободи» зникає ореол незборимого дисидента.

У роботі є також стилістичні огріхи (с. 36, 94, 102, 144, 157, 163,172, 174, 182, 198, 215, 218) та технічні помилки (с.21, 96, 40, 47, 100, 103, 130, 142, 150, 155, 169).

У Висновках до дисертації Лесі Іванівні вдалося узагальнено і системно викласти засадничі положення щодо своєрідності метадрами в творчості молодого покоління письменників, динаміки її розвитку від авторефлексійних творів «нової хвилі» до експериментальних п'єс і визначити особливості жанрового і стильового синтезу.

Підсумовуючи зміст розділів і висновків до роботи, можна твердити, що вони відповідають тим положенням, які виносяться на захист. Дисертантка досягла поставленої мети, розширивши науковий дискурс сучасної української метадрами в контексті жанрової та стильової динаміки літератури для сцени 1990-2000-х років.

Отже, висновки й основні положення та результати дисертації, що відображені у публікаціях та авторефераті, можуть бути використані в основних і спеціальних курсах з проблем історії та теорії драми та стануть спонудою для подальших студій із дослідження мистецької ідентичності та авторефлексивності літератури.

Оформлення дисертації відповідає вимогам, робота написана літературною українською мовою, виклад витриманий у рамках наукового стилю (логічний, аргументований, стислий).

Дисертантка опрацювала значний масив наукової літератури, де відображено різноманітні аспекти досліджуваної проблематики (двісті тридцять п'ять позицій).

Дванадцять наукових статей, шість з яких опубліковано у фахових виданнях України, одна вийшла друком в іноземному періодичному виданні. Наукові праці апробаційного характеру та апробація результатів дослідження здійснено на тринадцяти всеукраїнських та міжнародних наукових та науково-практичних конференціях, розкривають основні положення дисертації. Усі публікації одноосібні.

Автор показала самостійність та виваженість свого дослідницького мислення, засвідчила вміння робити ґрунтовні наукові узагальнення, шукати вирішення для поставлених завдань. Результати дослідження за темою дисертаційної роботи добре аргументовані й достатньо висвітлені у наукових працях та апробовані на наукових конференціях.

Висловлені побажання та зауваження, більшість з яких має дискусійний характер, не знижують загального позитивного враження від роботи.

Дисертація «Поетика сучасної української метадрами» відповідає спеціальності 10.01.01 – українська література, профілю спеціалізованої вченої ради Д 26.133.03. Поза сумнівом, Л. Сидоренко представила на захист самостійне, завершене, цікаве та вкрай актуальне наукове дослідження. Робота відповідає вимогам п.11, 13, які встановлені у «Порядку присудження наукових ступенів» затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, зі змінами, внесеними згідно з Постановами КМУ № 656 від 19.08.2015 та № 1159 від 30.12.2015, а її автор, Сидоренко Леся Іванівна, заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата філологічних наук зі спеціальності 10.01. 01 – українська література (035 – Філологія).

Доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри філології та перекладу
Івано-Франківського національного
технічного університету нафти і газу

О. В. Когут

Підпис(и)	<i>О.В. Когут</i>
посвідчую	<i>В.І. Процим</i>
учасний секретар ІФНТУНГ	
«05»	10 20 18 р.